

ТЕЗИ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ В СЕКЦІЇ

ОСВІТА З НАПРЯМУ БЕЗПЕКИ ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ПИТАНЬ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ І ПРАЦІ

В. М. БАБАЄВ, д-р наук. держ. упр., проф., ректор Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

М. В. ХВОРОСТ, д-р техн. наук, проф., завідувач кафедри охорони праці та безпеки життєдіяльності

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу передбачає, в тому числі, торгівельно-економічне та інвестиційне співробітництво між Україною та країнами ЄС, в основу якого покладено реформування вітчизняного законодавства з метою наближення його до європейської системи права, зокрема в галузі безпеки праці. Досягнення високих європейських соціальних стандартів неможливе без зміни ставлення людей до питань відповідальності за безпеку життя та здоров'я. Низький рівень уваги, що приділяється вітчизняними роботодавцями вирішенню питань безпеки, призводить до високого рівня травматизму та професійних захворювань в Україні.

За даними Держгірпромнагляду України упродовж 2014 року в Україні зареєстровано 6318 нещасних випадків на виробництві, з яких 548 мали смертельний наслідок, в той час як для більшості країн Європейського союзу в 2011 році рівень травматизму знаходився біля позначки 1,39 випадків на 100000 працівників, а в 2014 році цей показник знизився майже в півтора рази.

Слід зазначити, що низькі рівні показників травматизму в країнах Євросоюзу обумовлені не тільки високим рівнем технічного оснащення робочих місць засобами безпеки, але й високими стандартами організації охорони праці.

Головним шляхом в напрямку досягнення високих стандартів безпеки праці є формування культури безпеки життєдіяльності людей як в процесі їх навчання, так і в умовах виробництва.

Незважаючи на суспільне розуміння важливості питання забезпечення безпеки життєдіяльності і праці людини, світові організації визнають складність впровадження освітніх програм, присвячених цьому питанню, в навчальний процес.

В 2010 році Європейською агенцією з професійної безпеки та здоров'я (European Agency for Safety and Health at Work) опубліковано робочий документ «Основні тенденції в галузі навчання з охорони праці і здоров'я в

університетах», який визначає, що навчання дітей та молоді безпеці життєдіяльності відіграє важливу роль в формуванні культури безпеки на робочих місцях. Зазначено, що в процесі підготовки майбутніх архітекторів, медиків, бізнес-адміністраторів та фахівців інших галузей важливим завданням є їх навчання з питань безпеки. В ході проведеного аналізу застосування модулів з безпеки в освітніх програмах різних напрямів визначено, що важливим є їх впровадження за наступними напрямками: підготовка фахівців в галузі проектування обладнання, будівництва з метою закладання фундаменту безпеки на етапі проектування; залучення студентів до участі в організації функціонування системи управління охороною праці в навчальному закладі; впровадження проведення лабораторних робіт та практичних занять, пов'язаних із можливою небезпекою для студентів, та ін.

Ефективними напрямками покращення ситуації в галузі навчання з охорони праці у вищих навчальних закладах визнано: залучення фахівців з досвідом роботи в галузі охорони праці до співпраці; введення модулів з безпеки в основну частину планів підготовки; розробка новітніх навчальних матеріалів з використанням сучасних інформаційних технологій; впровадження системи інструктажів з охорони праці та безпеки життєдіяльності з метою залучення більшої кількості студентів до цієї інформації; формування колективної відповідальності стосовно забезпечення безпеки шляхом залучення студентів і викладачів навчального закладу до цього процесу.

Формування колективної ідеї щодо необхідності приділення уваги вирішенню питання підвищення безпеки життєдіяльності людини в усіх сферах повинно починатися з дошкільного віку та супроводжувати її в подальшому на усіх освітніх рівнях. Мається на увазі створення концепції безперервної освіти з охорони праці та безпеки життєдіяльності, яка сприяє підвищенню конкурентоспроможності випускника на ринку праці.

Створення тренінгових курсів професійного та суспільного здоров'я, залучення абітурієнтів, студентів, фахівців з досвідом роботи та викладачів до їх ведення сприятиме розповсюдженню сучасних світових тенденцій щодо формування світогляду безпеки існування людини. Навчальні курси мають задовольняти потребу роботодавців в досвідчених фахівцях різних галузей економічної діяльності, які володіють питаннями безпеки праці в конкретному напрямку. Галузева спрямованість курсів за напрямками, наприклад, будівництва, транспорту, видобувної сфери, невиробничої сфери та ін., сприятиме підвищенню ефективності реалізації отриманих знань з питань безпеки.

Також перспективним напрямом є розробка та впровадження системи сертифікації менеджерів підприємств в напрямках реалізації ризикорієнтованого підходу в управлінні підприємством або організацією, що сприятиме покращенню їх іміджу та конкурентоспроможності.

Таким чином, реформування трудового законодавства з охорони праці повинно обов'язково позначати шляхи вирішення питань підвищення рівня інформованості майбутніх фахівців різних галузей економічної діяльності

України з метою формування високого рівня колективної відповідальності за безпеку на кожному робочому місці у відповідності до європейських стандартів. Це сприятиме нарощуванню темпів інтеграційних процесів між Україною та країнами ЄС, а також підвищенню конкурентоспроможності продукції підприємств на світових ринках.

УДК 316. 334

ФІЛОСОФСЬКІ, СОЦІОЛОГІЧНІ Й ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ СЕКЮРИТОЛОГІЇ – БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Л. КОЖЕНЄВСЬКИЙ, докт. екон. наук, президент європейської асоціації
EUROPEAN ASSOCIATION FOR SECURITY

Академія фізичної культури імені Броніслава Чеха. Краків, Польща

Я. СЕРІКОВ, канд. техн. наук

Харківський національний університет міського господарства

імені О. М. Бекетова. 61002, Україна, м. Харків, вул. Революції, 12

yserikov@yandex.ru

Філософські й соціологічні основи секюритології (безпеки життєдіяльності) закладені в давні часи. Платон, а в Новий час Г. Спенсер вважали суспільство першим і первинним відносно людини, фактично представляючи його деяким організмом. Виходячи з таких позицій була створена основа і в подальшому розвинута органіцистична теорія суспільства. Положення своєї теорії вони перенесли й на державу. Відповідно до цієї теорії людина, як одиниця суспільства, набуває сенсу свого існування лише тоді, коли виконує яку-небудь функцію. Причому, адекватність змісту свого існування вона сприймає в тій мірі, в якій ці функції істотні як для неї, так і для держави, в тому числі й для забезпечення суспільної безпеки.

Основи протилежної теорії суспільного ладу створили давньогрецькі філософи. Зокрема, Демокрит стверджував, що існують лише одиничні предмети, явища, а системи, сукупності є добутком, утвором людського розуму. В теоретичних положеннях Т. Гоббса, Дж. Локка, Жан Жака Руссо громадськість (суспільство) означає тільки факт виконання спільністю людей деяких доповнюючих одна одну дій, функцій згідно з укладеним суспільним договором. Завдання суспільства (держави) полягає в усуненні труднощів, забезпеченні безпеки кожного індивідуума при виконанні ним своїх особистих і суспільних функцій та функцій громадської організації в цілому.

Сучасна позиція секюритології полягає в наступному. Реально існують індивідууми, які утворюють суспільство. Суспільства також відносяться до реальності й утворюють сукупності, характеристики яких можуть значно відрізнятися від характеристик, властивостей індивідуумів, які їх утворюють. Суспільство (спільність) утворюється при наявності якихось (якоїсь) загальних